

Els esplais, una activitat ben arrelada al nostre país, disposen d'una fundació pròpia des del 1996. Carles Barba, vicepresident de la Fundació Catalana de l'Esplai, de Cornellà de Llobregat, ens explica: **“És el resultat d'una història de més de 30 anys.”** A finals dels 60, un grup de persones motivades per la situació de zones concretes amb dificultats, es va posar a treballar a Bellvitge, una barriada de l'Hospitalet de Llobregat: **“Constituïa un barri nou, sense equipaments ni serveis, construït per allotjar la mà d'obra procedent d'arreu d'Espanya.”** No era una tasca fàcil: **“Els nens feien vida al carrer, hi havia problemes de delinqüència, els veïns no tenien identitat de barri. Calia proporcionar-los uns referents, i per això vam crear el Club Infantil-Juvenil de Bellvitge, una entitat que, juntament amb d'altres del barri, ha contribuït a conformar Bellvitge des de la convivència.”** El club oferia un espai de relació on es feien tota mena d'activitats de lleure educatives els dissabtes i els diumenges.

Al cap d'un cert temps, els responsables del Club s'adonen que cal dedicar més temps als nois, no únicament els caps de setmana, i és així com, **“el 1971, definim un centre d'esplai que funciona diàriament. També va ser en aquesta època que el nostre equip va deixar de treballar exclusivament amb voluntaris, i va incorporar personal remunerat, a l'entorn d'una associació molt vinculada al barri, especialment a les escoles.”** Més tard, van aconseguir que l'Administració pública reconegués la seva tasca i hi col·laborés a través de convenis. Aquell club va servir per definir **“un model d'entitat absolutament pioner. No hi havia cap precedent d'un esplai que estigués obert tota la setmana, que treballés tant amb personal voluntari com assalariat i apostés pel treball educatiu amb rigor i en condicions dignes.”** Eren els fonaments del que després esdevindria una xarxa d'esplais coordinats, primer a l'Hospitalet, **“una de les ciutats on el món de l'esplai té més presència”**, i després, a mitjans dels anys 80, arreu del Baix Llobregat, mitjançant Movibaix, **“el moviment d'esplais de la comarca.”** Progressivament, el món de l'esplai adquireix protagonisme, i **“la ciutadania assumeix la necessitat que els ajuntaments donin suport a aquest moviment.”** Paral·lelament, els artífexs de Movibaix crearen tot un seguit d'entitats de serveis per donar resposta a necessitats concretes. Aquesta resposta es materialitzà en un centre de formació de monitors (Centre d'Estudis de l'Esplai), una entitat per facilitar la gestió de les associacions (Suport) i l'Associació Catalana Cases de Colònies, entre altres iniciatives. També crearen l'entitat Serveis d'Esplai, destinada a prestar serveis de lleure a l'escola. L'any 1996, sota l'impuls de la Fundació, el Movibaix i el recent format Moviment d'Esplai del Vallès, es va crear la Federació Catalana de l'Esplai amb l'objectiu d'aplegar d'altres esplais de diverses comarques de Catalunya.

Pel que fa la Fundació, és **“l'entitat que dóna coherència interna i una estructura organitzativa i jurídica a tot aquest conjunt. També gestionem i vetllem pel bon ús del patrimoni i els recursos de què disposem. Finalment, actuem com els interlocutors amb l'Administració del conjunt d'entitats que agrupem.”** Trenta anys després de la gènesi d'aquest projecte, que ha florit arreu de Barcelona i rodalies, la missió dels esplais és la mateixa: **“Treballar per l'educació en el lleure dels infants i dels joves i pel desenvolupament associatiu, amb una voluntat transformadora i d'inclusió social.”** Convençuts que vivim en **“una societat millorable”**, aspiren que els esplais serveixin perquè els homes i les dones del

futur superin els d'avui, especialment des del punt de vista dels valors i la convivència. D'altra banda, consideren que **“l'educació en el lleure té molt a veure amb la conformació del teixit associatiu.”** I reiteren el fet que **“treballen en barris amb mancances. Lluiten perquè el temps lliure no sigui un espai d'exclusió i desigualtat, sinó un marc de participació, al qual tot-hom pugui accedir. Les persones són les protagonistes.”** Són conscients que la seva tasca implica una gran responsabilitat. La inquietud del món de l'esplai per la convivència queda palesa en el fet que treballi amb el món de l'associacionisme. Han promogut arreu de l'Estat espanyol plataformes del sector associatiu, **“amb l'objectiu de mantenir un diàleg amb l'Administració.”** Entre altres iniciatives, han creat un *software* que facilita la gestió d'aquesta mena d'entitats, anomenat Suport. Hi accedeixen, a través d'una quota anual simbòlica, 1.500 associacions. Es tracta d'una innovació, un producte que no es trobava al mercat: **“Volem muntar un sistema que el mateix sector mantingui viu i fes econòmicament sostenible. Disposem fins i tot de programadors professionals que modifiquen el programa puntualment.”**

Carles Barba recorda que **“la societat ha tendit històricament a delegar la transmissió de continguts i valors en els centres escolars. Tanmateix, al nostre parer, l'educació no s'acaba a l'escola, sinó que també té lloc a la família, el primer nucli de convivència en què viu el nen i conforma la seva personalitat en una primera etapa.”** Els centres d'esplai vindrien a ocupar, en la vida del menor, **“les hores que no passa ni a la llar ni a classe. El que s'esdevé en aquest espai de temps és absolutament decisiu per al desenvolupament del nen o l'adolescent.”** Tot i així, **“no hi ha cap institució educativa reconeguda que s'encarregui de la formació dels nostres joves al llarg d'aquest temps.”** Per sort, **“la societat és cada cop més conscient de la gran importància de les activitats que porten a terme durant el seu temps lliure.”** Aquest fet és conseqüència de diversos factors: **“D'una banda, el món de la família ha canviat. La dona s'ha incorporat al món laboral i dedica menys temps als fills. En segon lloc, al mercat s'ha generat una indústria del lleure que inclou un gran nombre d'activitats adreçades als més joves. I, a l'últim, el món urbà ja no és com en el passat, quan els nens jugaven habitualment al carrer.”** Ara les tecnologies més innovadores aporten als nens i adolescents noves formes de divertir-se. En definitiva, **“el temps d'oci ha esdevingut molt complex, amb la incorporació de tot un seguit de nous actors que influeixen en la vida dels catalans del futur.”**

“L'educació en el lleure posa l'accent en l'adquisició de valors, l'aprenentatge de la convivència i la participació, el que ara s'anomena habilitats socials”, afirmen. Les seves idees, les han plasmat en un llibre sobre l'educació en el temps lliure, en col·laboració amb les associacions de pares d'alumnes de les escoles. Els esplais ofereixen a nens i adolescents possibilitats innovadores com **“la descoberta de nous indrets a l'aire lliure mitjançant excursions, o la possibilitat de conèixer gent de procedències diverses.”** No podem perdre de vista que **“qualsevol component educatiu ha d'incloure l'avaluació. Els monitors d'esplai detecten si els nois experimenten o no un procés de maduració personal, si són respectuosos amb el medi ambient i el valoren, si se saben relacionar amb els companys, si són capaços d'afrontar conflictes i frustracions, si saben compartir, organitzar-se...”** Això són els esplais: escoles de la vida on els nostres joves aprenen tot divertint-se.

“Lluitem perquè el temps lliure no sigui un espai d'exclusió i desigualtat, sinó tot el contrari: un marc de participació, al qual tothom pugui accedir”

Xema Gil
Núria Valls
Montserrat Picas
Josep Gassó
Carles Barba
Roser Batlle

Equip directiu de la Fundació Catalana de l'Esplai

Cornellà del Llobregat (Baix Llobregat)